

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע דרס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאור

שבת אורה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
חשיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

לעילוי נשמת ר' דוב בור' מאיר יוסף ז"ל

במדבר

מסורת אבות

ביאורים, מוסר והנהגות הנלמדים מפרקי אבות (פרק ו')

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה... ונהגין
מפניו עצה ותושיה בינה תבונה: יהודי עשיר, מבני בבל, נהג לנדוד לארצות
רחוקות לצרכי מסחרו, בליווי משרתו הנאמן והמסור. ויהי היום, הרגיש
העשיר כי קרב קיצו, וימסור ביד משרתו שטר-נכסים, בו כתוב לאמר:
"לאחר מלאות ימי ושנותי, הרי כל נכסי מסורים למשרתי הנאמן, אלא אם
יתבע בני ירושה, יתן לבני כמה שירצה המשרת". בנו של העשיר, לא
הסתפק בלל בכוננת אביו המנוח, שבעצם רצה להעביר את מרבית נכסיו
לידו, אך כיצד יוכיח זאת נגד שטר מפורש ברורות להיפך? באשר הגיע
הדין לבית דינו של רבי סעדיה גאון, הציץ בשטר ופנה אל המשרת: כיצד
תחשוב לנהוג בממונו של העשיר? - אני נוטל לעצמי את כל הסכום, ולבן
אדוני אעניק בטוב-לבי אלף דינרים; נענה רבי סעדיה גאון: יפה דברת.
טול לעצמך אלף דינרים, ואת הידושה כולה תן לבן אדוניך. ובטרם שהיה
סיפק בידו של המשרת להתוכח, המשיך רבי סעדיה: כך מפורש בצוואה:
"יתן לבני כמה שירצה המשרת" - כלומר, אותו הסכום שהמשרת רוצה
לעצמו, כך יטול הבן... (אוצר חיים, ח"ב)

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת
ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה: אוי להם לבריות, הסיבה
שהבריות שרויות בצער ואוי ואבוי להם, זה מעלבוניה של תורה, שמביישים
את התורה ואינם לומדים אותה ואינם נותנים כבוד לתורה וללומדיה.
(ליקוטי יהושע)

והתורה נקנית בארבעים ושמנה דברים: תורה צריכה התמסרות. זו גם
הסיבה שאנו מונים בכלל מ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם מיעוט סחורה,
מיעוט דרך ארץ, מיעוט תענוג וכיוצא. והנה, להבדיל אלף אלפי הבדלות,
בחכמות אחרות שום סטודנט המבקש הדרכה להצליח בלימודו, לא יאמרו
לו כי הדרך לכך היא במיעוט שינה, במיעוט שחוק וכו', ואילו כשקובעים
את הדרך לזכות בחכמת התורה, מלמדנו התנא: "כך היא דרכה של תורה
- פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה
ובתורה אתה עמל". (נפש שמשון בעניני לימוד התורה)

כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכלו כו' אם אתה עשה כן, (אשריך
וטוב לך וכו': סיפר רבי אלחנן ווסרמן הי"ד תלמידו הגדול של ה"הפץ חיים"
בימי נעורו למד ה"הפץ חיים" באחד מבתי המדרש בוילנא יחד עם תלמידי
חכמים מופלגים למרות גילו הצעיר הצטיין ה"הפץ חיים" בלימודו ונתפרסם
בכשרונותיו המיוחדים ומשום כך שמו עיניהם משכילי ווילנא בישראל
מאיר"היתום מאביו, ועשו מאמצים רבים ללכדו ברשתם, לימים סיפר ה"הפץ
חיים" מה ששאלוהו המשכילים, הרי המשנה מבטיחה "אם אתה עושה כן
אשריך וטוב לך" ואנו אין אנו מרגישים את ה"אשריך" הזה, עניתי להם אמר
ה"הפץ חיים" קודם כל תראו לי היכן ה"אם" אתה עושה כן" שלכם, ואחר
כך אראה לכם היכן הוא ה"אשריך".
(מכתבי ר' שמואל פליסקין זצ"ל, תלמיד הח"ח בראדין)

ואמר עשרת וקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם: מסופר שאחד בא לפני
האדמו"ר רבי מנחם מענדל מקוצץ זי"ע ובקשה בפיו: רבי, יברכנו נא שאזכה
לבנים עוסקים בתורה. השיב לו רבי מנחם מענדל: עסוק אתה בתורה,
וילמדו בניך ממך. ואם אתה רק תעסוק בבקשות שבניך ילמדו, ילמדו זאת
ממך בניך, ואף הם לא יעסקו בתורה, אלא יבקשו על בניהם, ותורה מה תהא
עלי, (בית אולפנא)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

איש על דגלו באתר לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד
יחנו: פרשה זו, כידוע, נאמרה "באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם
מארץ מצרים" (לעיל א, א). תמוה אם-כן מדוע נדחה ענין סידור הדגלים משך
שנה תמימה במדבר, ולא נצטוו על כך כבר בצאתם ממצרים על צבאותם. כך
שאל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל, ותיירץ על כך, שבמחשבה ראשונה נראה ענין
הדגלים כדבר העלול לגרום פירוד הלבבות, כי כיון שכל דגל מציין שאיפה
ומטרה מיוחדת לשבט פלוני, המבדילה אותו מתכונת ומשימת שאר שבטים,
בקל יכולות לפרוץ מחלוקות ביניהם. אבל מכיון שלכולם היה מרכז אחד
ומיוחד - המשכן, שסביבו היו חונים יחדיו, שוב לא היה כאן גורם לפירוד,
רק שכל אחד עמד על משמרתו המיוחדת לו במערכת הכללית. מעתה, כל זמן
שלא הוקם המשכן, ולא נוצר המרכז המאוחד, לא נקבעו סדר הדגלים, מחשש
מחלוקת. רק עתה משוקם המשכן, נאמר להם הציווי "איש על דגלו באתות
לבית אבותם יחנו בני ישראל סביב לאהל מועד יחנו". (פנינים משולחן גבוה)

איש על דגלו באתר לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד
יחנו: בסדר קריאת התורה שתקנו חז"ל, תמיד חל קריאת פרשה זו לפני חג
השבועות. ויש מסר בדבר מעין הקדמה נחוזה לקראת מתן תורה. וזה רמוז
בפסוק "מנגד סביב לאהל מועד יחנו" כל עם ישראל חונים סביב אהל מועד,
סביב המשכן אשר משה רבינו ובני שבט לוי סמוכים לו, למרות כל העוסקים
והשלטולים. נכון שחייבים לדאוג לפרנסה ולחינוך הילדים, יש התחייבויות
משפחתיות וחיי החברה, הכל נכון, אבל כל העיסוקים יהיו מסביב התורה,
שחלילה לא יהיה נגד התורה ועל חשבון לימוד התורה, וככל שימקט האדם
מעסקיו יהיה לו בית קיבול להארת מתן תורה (לבוש יוסף)

ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני
ישראל והיו לי הלויים: לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו,
והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נבחרו תחתיהם. (רש"י) הדברים נוקבים:
רוח תווית אחזה בעם במדבר לבקש להם מנהיג חדש במקום משה שבושש
לדרת מן ההר. השטן בלבד את המחוח והערב רב עשו בכשפיהם עד שיצא
העגל. העם תעו אחריו וחרון-אף נתעורר למעלה עד לאין שיעור. הבכורים
איבדו את עטרתם מעל ראשם וכלי חמדתם, עבודת הקרבנות לה' - נישל
מהם לדורות ולעולמים. שבט לוי היה היחיד מבין כל שבטי ישראל שדעתו
היתה צלולה עליו. עמד איתן באמונתו. רוח העוועים של העגל והמחולות
שאחזה בכל קצות המחנה לא שיבשה את דעתם עליהם ולא סחפה אותם
עמה. על כן זכה שבט זה על שני חלקיו - הכוהנים והלויים להיות משרתי ה'
בעבודתו במשכן ובמקדש העולמים. המתבונן רואה שבעצם לא עשו כלום:
כל "עשייתם" התבטאה בשבט ואל תעשה - נמנעו מעבודת-הזרה בשעה
שאחיהם בני ישראל נכשלו בה. אם כן, שואל בעל "ליקוטי מאמרים", שכרם
הגדול על שום מהי מכאן למדים אנו שכל מי שדעתו אינה מתבלבלת - אינו
מאבד את בהירות הכרתו בסחף השטטוש התוקף את כולם בקול שאון מהמם
- ראוי שיופקד בידו הפקדון הקדוש של עבודת ה' במקדשו. מאורע דומה
לזה חזר ונשנה כעבור שנים במעשהו של פנחס בן אלעזר הכהן.
כשהשטטוש ובלבול הדעת גברו - השתרר מצב של "והמה בוכים" - קם
פנחס, כידוע, וביער את הרע מישראל. ובגלל עמידתו האיתנה וראייתו
הבהירה בעת גבור השטטוש ובלבול הדעת במחנה ישראל זכה פנחס לכתר
הכהונה. הרי לנו מכאן לימוד לדורות שאי-היסחפות אחרי רוחות מתעות
מבטיחה שכר רב לעומדים בנסיון זה. (ליקוטי לקח טוב)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

אחת מהנהגותיו המיוחדות של רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פוניבז' שהיה רואג לתלמידיו בכל כוחו אונו והונו ובכל עת לצורך כך בכל פעם הפתיע את תלמידיו ושומעי ליקחו ברעיון חדש שדירבנם לעסוק בתורה באחת מהפעמים כשחזר ממסעו בארצות ניכר לקבץ ממון לטובת ישיבתו והיה ה' בעזרו והצליח לאסוף ממון רב נכנס להיכל הישיבה והכריז מי שיאמר לי כעת ללא כל הכנה עמוד גמרא בעל פה יקבל מאה דולר אחד מתלמידי הישיבה נעמד ואמר את הדף הקצר ביותר שבש"ס, שורה וחצי, שנמצא במסכת בבא קמא דף עז ע"א והוא "פרה מטמאת טומאת אוכלין, הואיל והיתה לה שעת הכושר" הרב מפוניבז' חייד על הברקה גאונית זו לומר את הדף הקצר שבש"ס ועמד בהתחייבותו והעניק לבחור מאה דולר. (דורש טוב)

"ענין של טעם"

טעם שמזכירין בברכת "אתה גבור" שלושה פעמים "מחיה מתים", לפי שבשלשה ענינים הקב"ה מחיה מתים, הראשון כשאדם ישן על מיטתו ונחשב כמת, והשני כשהקב"ה מעלה עננים ומוריד טללים וגשמים כדי לפרנסו, והשלישי תחיית המתים לעתיד לבוא שזה העיקר. (אבודרהם)

"מפי כתבם"

ישנם הרבה מנהגים קדושים שעוד לפני כמה עשרות שנים נהגו בהם עם ישראל. אני זוכר עוד מילדותי איך שערב ראש חודש היה נהפך למעין יום כפור ממש, בתי הכנסת היו מלאים בתפילות ערב ראש חודש, תפלת יום כיפור קטן, מתחננים ומתמוגגים בדמעות לזכות בכפרת היום של ראש חודש, כי באמת ראש חודש הוא יום כפרה, כמו שאנו אומרים בתפילה שהוא "ימן כפרה, לכל תולדותם", זאת היתה הצורה של המנהג הקדוש של תפילת ערב ראש חודש, ואילו היום מי מרגיש שראש חודש הוא זמן כפרה? ואמנם יש כמה מקומות ששומרים על המנהג הזה, אבל מרוב העם נשכח המנהג לגמרי. ואם נאמר שסוף סוף תפילת יום כיפור קטן הוא רק מנהג קדוש, מה נאמר על יום ראש חודש עצמו שבגמרא כתוב שהוא יום חג מהתורה, ובתורה מוזכר ראש חודש יחד עם שאר המועדים, ואיפה היום יש זכר לחג הזה של ר"ח, הרי מלבד שאומרים הלל ומתפללים תפילת המוספין, מצוות ראש חודש נשכחה מאיתנו לגמרי. ובכל זאת, סוף סוף גם ראש חודש הוא מצוה שאין לנו שו"ע על זה, אבל ישנה מצוה אחת עיקרית בעם ישראל שגם היא נשכחה מאיתנו לגמרי, נתבונן במצות השבת איך ניתנה המצוה בתורה ולעומת זאת איך נראית אצלנו השבת, ואז נוכח לדעת שאיבדנו ח"ו את כל הצורה של המצוה הזו, שאנו מקיימים אותה ההיפך בדיוק מכפי שהתורה צוותנו, והסיבה לכך פשוטה, כי אם היינו יודעים מהי שבת, ומה הסגולות שאפשר להשיג על ידי השבת, ודאי שהיינו מתכוננים כמו שצריך לפני שבת, ומקיימים את מצות השבת כראוי... (רבי משה שמואל שפירא זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שעיקר עשיית המצוה היא שלא בכוונה ואם עשה בכוונה לא קיים את המצוה?
תשובה: ברין של מצות שכחת העומר לעניים, כמו שכתוב "ושכחת עומר בשדה" (שערי שלום)

ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעוץ המרדוּת: עד היכן תכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נויפה כתנאי רבי אליעזר אמר עד הכאה רבי יודשע אמר עד קללה בן עזאי אמר עד נויפה אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו (שמואל א כ"ל) ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעוץ המרדוּת(שערי דף טו - ב)
הרב ציון לוי זצ"ל, רבה הראשי של 'פנמה'. למרות אישיותו הלבבית והחייכנית, כשראה לנכון לנהוג בתקיפות כדי לשמור על חומות הדת עמד כחומה בצורה. בתחילת דרכו, לא פעם אף היה בסכנת חיים כשעמד על דעתו ידעת - תורה, שלא להתכופף לגחמותיהם ולרצונותיהם של כמה מאנשי קהילתו שהיו אנשים אלימים מאד. אחת הפעמים היתה, עת בנו של אחד מגנאי הקהילה החליט להתחתן עם גויה. הרב ציון, רב הקהילה לא יכל לשאת זאת שבקהילתו יהיו נישואי תערובת, כמה שניסה לדבר עם הבן ועם אביו לא הצליח, אך דבריו נפלו על אזניים אטומות. זים החתונה הגיע... הרב ציון לוי יושב מכונס במשרדו, ולפתע אורו עיניו, רעיון נועז עלה בליבו, והוא החליט לבצעו. תוך כמה דקות יצר קשר עם החתן וביקש ממנו לבוא בדחיפות אליו! על מה הדחיפות? - שואל החתן. ייש לי בשבילך מתנה מיוחדת לרגל יום נישואיך, ואתה חייב לקבלה קודם החתונה, אני במשרד תבוא לקחת. - סיים הרב ציון. בסדר אבוא עוד שעה! - השלפון נותק, והרב ציון נשאר להמתין לחתן במשרדו. לאחר כמה דקות נשמעו נקישות על הדלת. "אפשר להכנס" - אמר הרב. החתן נכנס ואמר - "לא יכולתי להתאפק באתי לראות את המתנה". "שוב שבאתי" - אמר הרב. "קודם נשתה כוס קפה ונדבר, ואחר כך המתנה..." - לאחר כמה דקות פנה הרב ציון לבחור ואמר לו - "תוכל להשאיל לי את הפלאפון שלך לכמה דקות?". "בודאי!" - ענה הבחור. הרב יצא מהמשרד ונעל את הדלת מבחוץ, והלך לדרכו. ובינתיים החתן מחכה לשובו של הרב, עשר דקות, עשרים דקות, חצי שעה, והרב לא חוזר. סבלנותו פקעה, הוא קם ממקומו ופנה לצאת מהמשרד לחפש את הרב, אך הדלת הנעולה מנעה בעדו. עכשיו הבין איזו מתנה הרב הכין לו ליום נישואיו. "אני כלאו בחדר" - הדהדה המחשבה במוחו. הוא רץ אל מכשיר השלפון, וניסה להתקשר, אך גילה לאכזבתו שגם על זה חשב הרב, השלפון נותק מבעוד מועד. הוא ניסה לצעוק ולדפוק על הדלת, אך מיקום המשרד היה באיזור שומם, כך שלא נשארה לו ברירה אלא לחכות לרב שישבו. בשעת לילה מאוחרת, הגיע הרב למשרד, פתח את הדלת ואמר לו - "עכשיו אתה יכול ללכת!", הוא רץ כאחוזי שירוף אל אולם החתונות, שם ראה את אחרון האורחים יוצא, ואת משפחת הכלה וזעמים. איך שראוהו מתקרב מרחוק, התנפלו עליו בחידופים וגידופים - "יהודי מלוכלך, איפה נעלמת? הרסת לנו את כל השמחה!", גם הכלה היתה בין אותם המגדפים והמחפרים. הוא הסתלק מהמקום בבושת פנים, ונשבע לנקום ברב... אותו הלילה ישן הרב ציון לוי טוב, הוא ידע שזכה להציל עוד יהודי מנישואי תערובת, ידיעה זו גרמה לו אושר רב, אך לא לאורך זמן. כשיצא בבוקר לבית הכנסת הרגיש שעוקבים אחריו, הוא הסתובב לאחור וראה הבחור החתן, עם אקדח ביד, הוא ידע שסופו קרב. הוא עצר וחיכה לבחור שיתקרב. כשהתקרב פתח הרב את חולצתו ואמר לבחור - "אתה יכול להרוג אותי! הנה כאן הלב שלי, אבל תדע לי, שאני כרב הקהילה כאן, לא רק שאיני מתחרט על מה שעשיתי לך אלא אני גם שמח! כי אני נתתי לך את המתנה הגדולה ביותר ביום שהיה אמור להיות יום חתונתך, והיא האפשרות שלא לנתק את הקשר ליהדות" - סיים הרב בהתרגשות. מול עוז רוח שכזה, גם החתן הכעוס לא יכול היה. הוא הסתובב והלך. לימים סיפר החתן - שבינתיים כבר התקרב לרב ציון ונשא יהודיה כשרה - "הדבר היחיד שגרם לי שלא להרוג את הרב, היתה מחשבה שקלטה במוחי באותו הרגע ברחוב כשנפגשתי עם הרב - "אם הרב מוכן למות רק בשביל שלא אתחתן עם גויה, סימן שהדבר חמור ביותר, וטוב שהרב הציל אותי מזה!". (דורש טוב)

מִפְתָּחֵי אִוְרֵיתָא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

העושר בידי אדם הוא פיקדון (אבן עזרא)

הצדיקים מפארים ומכבדים בני אדם, על כל מעלה טובה שבהם. (רבינו יונה)

תאות הצמא חזקה משאר התאוות, תאות צמאון הנפש אל הבורא יותר חזקה. (רבינו בחיי)